

Slovenščina ni najmanjši jezik

*Skrbi za prihodnost slovenskega jezika vsaj v svetu ni –
Največja centra za poučevanje sta v Ljubljani in Kopru*

LJUBLJANA – Čeprav ima Slovenija le slaba dva milijona prebivalcev, slovenščina ne spada med najmanjše jezike na svetu. Tudi zanimanje zanjo in učenje nista zanemarljivi, kar je še posebej opazno po vstopu Slovenije v Evropsko unijo, ko je slovenščina postala tudi uradni jezik skupnosti. Toda želja po znanju tega »podalpskega« jezika sega že daleč nazaj, v začetek šestdesetih let, natančneje v leto 1964, ko se je začel današnji Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, na katerega so po besedah Matjaža Kmečca »privabili z veliko mujo« vsega dvajset slušateljev.

Seminar slovenskega jezika, literature in kulture je najstarejša neprekinjena (odpadel je le med vojno leta 1991) oblika učenja slovenskega jezika ter seznanjanja z literaturo in kulturo. Tudi najbolj uveljavljena, saj so v njem, nekateri tudi po večkrat, drsali predavalniške klopi številni v svetu uveljavljeni univerzitetni profesorji, prevajalci ali rojaki slovenskih korenin iz zamejstva in izseljenstva, ki so znanje (nekdanje) materinščine dopolnjevali ali ga postavljali na novo. Pobudo zanj je leta 1965 dal Janez Zor, ki je bil na podobnem seminarju v tujini, prvi predsednik seminarja pa je bil dialektolog Tine Logar, ki je ob desetletnici dejal: »Temeljno spoznanje po desetih seminarjih je, da nam je tak seminar potreben in koristen. Brez takega ali temu podobnega seminarja Slovenci ne moremo več biti. To je naš največji prodor v svet na kulturnem področju.«

Okrog 130 udeležencev iz približno 25 držav

Seminar od svojega začetka deluje v okviru prvotno slavističnega, zdaj slovenističnega oddelka ljubljanske filozofske fakultete (FF) in pod imenom Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Namenjen je tujim slavistom, zlasti slovenistom – univerzitetnim učiteljem, znanstvenim delavcem, študentom pa tudi prevajalcem ter kulturnim in prosvetnim delavcem iz slovenskega zamejstva. Udeležencev je vsako leto okrog 130 iz približno 25 držav, za tiste s slabšim predznanjem slovenščine pa poteka intenzivni tečaj jezika že teden dni pred uradnim začetkom prireditve. Kot pravi tajnik seminarja Damjan Huber, je namen seminarja udeležencem predstaviti najnovejša dognanja o slovenskem jeziku, literaturi in kulturi, ki so osredotočena na vsako leto posebej

izbrano krovno temo (letos je to družina), ter posredovati in poglobiti njihovo jezikovno znanje ter literarno in kulturnozgodovinsko védenje. Zato dopoldanski obvezni program, ki vključuje lektorate, predavanja, konverzacijo in izbirne jutranje tečaje, spremlja tudi bogat popoldansko-večerni program.

SSJLK je v sedeminštiridesetih letih obiskalo okrog 5200 udeležencev, vsako leto pa jih v zadnjih letih v povprečju poučuje 17 učiteljev/lektorjev (v 13 skupinah: štirih začetniških, šestih nadaljevalnih in treh izpopolnjevalnih), 25 predavateljev jim predava o slovenskem jeziku, literaturi in kulturi, prihajajo pa iz slovenskih in tujih univerz ter inštitutov. Pri organizaciji in izvedbi vsako leto sodeluje okrog 55 ljudi. V 47 letih je pri seminarju tako že sodelovalo okrog 800 učiteljev/lektorjev, 1100 predavateljev, okrog 2500 ljudi pa pri izvedbi in organizaciji seminarja. Večina udeležencev ima štipendije. Letošnji slušatelji so se razšli konec tedna.

Poleg tega Center že trideset let organizira Poletno šolo slovenskega jezika (lani se je je udeležilo rekordnih 155 dijakov) in peto leto mladinsko poletno šolo slovenskega jezika. Prva traja štiri ali dva tedna (40 oz. 80 šolskih ur), druga pa štirinajst dni in je namenjena mladostnikom od 13. do 17. leta. Vsem, ki bi semester študijskega leta posvetili intenzivnemu učenju slovenščine, sta namenjeni jesenska in spomladanska šola slovenskega jezika, tisti, ki bi radi v dveh tednih spoznali slovensko kulturo in družbo, pa zimska šola. Možnosti so še jutranji, popoldanski, intenzivni, žepni in še kakšni tečaji. Veliko tečajnikov se slovenščine uči za pridobitev slovenskega državljanstva, ustaljeni so že intenzivni jezikovni tedni za dijake z avstrijske Koroške in Porabja, vse večje pa so potrebe po tečajih slovenščine za učence in dijake migrante.

Halo, tukaj slovenski

Mediteran!

Drugo večje središče za poučevanje slovenščine je v Kopru, kjer na fakulteti za humanistične študije deluje Center za slovenski jezik in kulturo, ki organizira poletne tečaje slovenskega jezika na slovenski obali pod naslovom Halo, tukaj slovenski Mediteran! Letos poteka osemnajsto leto, začenja pa se danes. Kot je povedala dekanja fakultete Vesna Mikulič, se tečaja vsako leto udeleži od 60 do 70 slušateljev, zanimanje se povečuje, sledje pa se jih je zvrstilo že okrog 900. Struktura slušateljev je zelo heterogena, tako po starosti kot tudi po izobrazbi. Najnižja starost je bila 14, najvišja pa 89 let, glavnina slušateljev pa je stara od 20 do 30 let. Po izobrazbi prevladujejo študentje, srednješolci, učitelji, zdravniki, raziskovalci, novinarji, prevajalci, ekonomisti, večinoma so iz sosednjih držav in republik nekdanje Jugoslavije, iz Poljske, Češke in držav, kjer živijo Slovenci po svetu. Na vprašanje, zakaj se odločajo za Koper, Mikuličeva odgovarja, da so njihovi motivi tako zasebni (oživljajo slovenske korenine, njihov slovenski partner ...) kot izobraževalni (opravljajo diplomsko nalogo ali doktorat iz slovenske literature, turizma, ekonomije ...).

Vedno več je mladih (srednješolcev, študentov, zadnja leta pa tudi osnovnošolcev) tako iz nekdanjih republik SFRJ kot iz drugih držav EU, ki se udeležujejo tečajev zaradi možnosti nadaljnega študija v Sloveniji ali sodelovanja s Slovenijo. Stalnica tečajev so Tržačani in drugi prebivalci Furlanije - Julijske krajine, ki čutijo potrebo po znanju slovenskega jezika tako zaradi osebnih kot tudi poklicnih potreb.

Dopoldne lektorati, zvečer delavnice

Poletni tečaji imajo že od začetka specifično strukturo: dopoldanske lektorate, večerne delavnice slovenske kulture, ki se v času tečajev dvakrat ponovijo in vključujejo

odprte večere z gosti in ekskurzije. Z leti so bile dodane še naslednje dejavnosti: individualna pomoč, individualne konverzacije, samostojno delo pod vodstvom tutorja v jezikovnem centru, kjer imajo slušatelji na voljo različna gradiva, ogled sodobnih slovenskih filmov. Lektorate in dopolnilne dejavnosti povezuje vodilna tema, v zadnjih letih pa je povezana s temo druge, mlajše poletne šole METE humanistik. Letošnja tema so migracije.

Vse več je »nepravilnih« začetnikov, saj se jih je večina že udeležila kakšnega začetnega tečaja v svoji državi. Veliko težje je v zadnjih letih razporediti tako imenovane nadaljevalne in izpopolnjevalne skupine, ker je znanje slovenskega jezika na visoki ravni, pa vendar zelo različno. Na poletne tečaje se vrača od deset do 15 odstotkov udeležencev. Povratniki so predvsem študentje različnih usmeritev in tudi zaposleni (poslovneži), ki se zadovoljni vračajo.

To pa seveda niso vse možnosti, kako se naučiti slovensko.

MILAN VOGEL

v 47 letih

se je v Ljubljani zbralo:

okoli **5200**
slušatelj

okoli **800**
učitelj / lektorjev

1100
predavatelj

okoli **2500**

ljudi pa je sodelovalo pri izvedbi in organizaciji seminarja

Milan Vogel

Naložba v jezik se poplača

Slovenščina je svojevrsten jezik. Pa ne samo zaradi ohranjene dvojine, ki se, resnici na ljubo, tudi v rabi domorodcev vse bolj izgublja. Presenetljivo je, da spada med večje jezike, čeprav jo znotraj države govori vsega dobra dva milijona ljudi, nekaj sto tisoč pa v zamejstvu in po svetu, zato tudi ne spada med jezike, ki bi jim grozilo izumrtje. Če ne bomo za to »poskrbeli« sami. Res je, da ima država do svojega uradnega jezika nemalokrat mačehovski odnos, čeprav ga rada postavlja na piedestal uradnih evropskih jezikov, a jezik je pač živa tvarina, ki tudi sam poskrbi za svoje preživetje.

Nekoliko posplošeno bi lahko rekli, da se slovenščini po svetu godi lepše kot doma, natančneje, da mati država bolj skrbi zanjo v tujih logih kot domačih. Pri tem imamo v mislih razmere, v kakršnih delujejo ustanove, ki so poklicno zadolžene za raziskovanje in razvoj slovenskega jezika, a so večinoma finančno podhranjene in materialno izpostavljene tržni logiki. Zdi se, da je skrb za učenje slovenščine, ki je namenjena tujcem, precej svetla zvezda. Zanimanje za znanje slovenščine je v svetu nad pričakovanji, pa ne le tam, kjer so še ostale slovenske korenine. Med državami zaseda posebno mesto Poljska, kjer je zanimanje za slovenščino nadpovprečno, poljske sloveniste pa je že najti med prevajalci v slovenščino v evropskih ustanovah. Med slušatelji poletnih šol ali seminarjev je udeležba Japoncev, Korejcev, Baltikov ... že konstantna.

Za veliko ljudi, posebno tistih, ki zaradi kakršnih koli razlogov živijo v Sloveniji, je znanje slovenščine vsakdanja nuja zaradi komunikacije, šole, dela, drugače pa je s tistimi, ki se prihajajo slovenščino učiti iz tujine. Med njimi niso le jezikoslovci, ljubitelji »eskotičnih« jezikov ali literarni strastneži, marveč nekaterim ljubezen do jezika prebudijo tudi posamezniki iz glasbenih ali športnih vrst.

Kakor koli ... naložba v jezik se poplača.

DOLGA ZGODOVINA SEMINARJA SLOVENSKEGA JEZIKA, LITERATURE IN KULTURE – Udeleženci iz leta 1985.
FOTODOKUMENTACIJA DELA ZORAN VOGRINČIČ / ALEŠ ČERNIVEC